

בס"ד

חינוך לאור הפרשה

פרשת כי תשא

שבת-מקור הברכה והחינוך...

גיליון מס' 37

הרב יהונתן דדון

yd0527606276@gmail.com

חינוך לאור הפרשה/פרשת כי תשא

שבת - מקור הברכה והחינוך...

בפרשת השבוע נאמר: "ושמרו בני ישראל את השבת לעשות את השבת לדורותם ברית עולם, ביני ובין בני ישראל אות היא לעולם..."

-מתנה ושמה שבת-

מעשה באחד מגדולי ישראל, שהגיע לביתו עני, וביקש צדקה לו ולילדיו. למרבה צערן של הרב, בדיוק באותו יום הוציאה רעייתו הרבנית את כל כספם המזומן לקניית כמות של תכשיטים שונים, כדי למוכרם ולהתפרנס מהם. הרב אשר נותר ללא מזומנים לתת מהם צדקה, ניגש ללא היסוס לקופסת התכשיטים העומדים למכירה, שלף טבעת נאה ונתן אותה לעני. "הא לך!" אמר באהבה, "מכור טבעת זו והשתמש בתמורתה לקניית ארוחה לך ולילדיך". יצא העני לדרכו שמח וטוב לב. עם צאת העני פנתה אשת הרב מיד ואמרה לו בתמיהה: "כדי שיוכל לקנות ארוחה למשפחתו, היה די בטבעת פשוטה עשויה דמוי זהב ומשובצת זרקוני זכוכית, ומדוע נתת לו טבעת זהב טהור משובצת אבני חן יקרות?". מששמע זאת הרב, נטל את מעילו מעל הקולב ויצא במהירות אחרי העני. הוא כמעט הגיע אליו בפנית הרחוב, אך העני שהבחין בו, החיש את צעדיו מתוך חשש שהרב התחרט על שנתן לו טבעת במקום פרוטה. הרב נאלץ להזדרז יותר, והעני פתח במנוסה. "המתן!" קרא לעברו הרב. אך העני המשיך במנוסתו תוך שהוא משיב: "הרב כבר נתן לי! אי אפשר להתחרט!". "לא! לא התחרטתי!" הרגיעו הרב, "המתן מעט!". עצר העני ממרוצתו והמתין לרב שהגיע מתנשף. "לא יצאתי אחריך כדי לקחת ממך את הטבעת, אלא רדפתי אחריך

כדי להודיעך: הטבעת שבידך יקרה היא מאוד! מזהב טהור היא עשויה ומשובצת אבני חן יקרות! אל תחליף אותה תמורת פרוטות, הון רב היא שווה!"

לפי זה מובן מדוע הוצרך בורא עולם להקדים ולומר למשה רבנו: "מתנה טובה יש לי בבית גנזי – ושבת שמה, ואני מבקש ליתנה לישראל, לך והודיעם" (שבת י"ע"א). כלומר, לך והודיעם שמתנה טובה היא. שידעו כמה היא טובה ויקרה, וישמרו עליה כראוי... בראש רשימת המתנות האהובות ביותר שקיבלנו מבורא עולם, עומדת המתנה הקסומה ויקרת הערך, מתנה רוחנית העטופה גם בתענוג אישי צרוף: **מתנת יום השבת.**

ניחוחות השבת מלווים אותנו מילדותנו, מעלים בנו זכרונות מעוררי געגוע. זמירות השבת מעלות בנו צלילים של הדר, ובלב הולכת ומתפשטת התחושה של מנוחת אהבה ונדבה, יממה של עונג רוחני נשגב, תענוג לגוף, שמחה לכל נשמה יהודית. וכך כותב הרש"ר הירש זצ"ל:

"מכל המתנות הטובות שתורת ישראל העניקה למחזיקים בה אין מתנה טובה המנחילה את אושר החיים בשפע רב כל כך, כמצוה הקדומה ביותר, היא מצוות השבת. טלו מיהודי את השבת ואתם נוטלים ממנו את הפנינה היקרה לו ביותר, וכל מה שתתנו לו תמורתה לא ימלא מקומה. כל מיני שמחה וגיל שתמציאו לו לא ימצא בהם קורת רוח, כמו שהוא מוצא במנוחה הנעימה, בשלוות השקט של יום השבת" (מתנה טובה, עמ' ע"ט).

*

השבת שייכת ליהודי. גוי אינו יכול לקנותה גם אם ייתן את כל כספו לשם כך, והיהודי, אם זוכה לדעת כמה יקרה היא – אינו מוכן למוכרה בעד שום הון שבעולם.

קיווי ברנהרד הוא יהודי שומר תורה ומצוות מדרום אפריקה. לפני מספר שנים הוציא ברנהרד ספר המלמד כיצד ניתן ליישם תכונות מסויימות, ולתרגם אותן להצלחה בעולם העסקים הקשוח בעידן המודרני. הספר הפך להצלחה רבה, והפך לרב מכר בקנה מידה בינלאומי. במקביל – הביקוש להרצאותיו של ברנהרד הלך וגבר, והוא הוזמן להרצות ולהנחות בכנסים עסקיים בכל רחבי העולם. יום אחד הוא מקבל שיחת טלפון מסמנכ"ל בכיר בחברת מיקרוסופט העולמית, שמייסדה – ביל גייטס הוא מגדולי עשירי העולם. הלה הזמין אותו להרצות בכנס שבו ישתתפו כל מנהלי החברה. הרצאתו של ברנהרד תהיה הרצאת הפתיחה. קיווי ברנהרד רצה לענות בחיוב להזמנה, כמובן, אולם כשפתח את יומנו כדי לבדוק את התאריך, גילה כי יומו הראשון של הכנס אמור להיות בשבת. "בשבת אני לא עובד", הודיע ברנהרד לסמנכ"ל שמעבר לקו. התגובה הייתה נדהמת. הוצע לו סכום כפול ומשולש. מאות אלפי דולרים, אבל ברנהרד בשלו: "בשבת אני לא עובד, וזה לא משהו שכסף יכול לפתור".

בסופו של דבר חברת מיקרוסופט הענקית נאלצה לשנות את תאריכי הכנס, ולהתחילו ביום ראשון, כי זו הייתה הדרך היחידה שלהם לקבל הרצאה פותחת מקיווי ברנהרד...

חדשים ספורים לאחר הכנס, קיבל ברנהרד שיחת טלפון נוספת מאותו סמנכ"ל. לפני מספר ימים הוא שהה יחד עם ביל גייטס במטוסו הפרטי. דברו שם על הכנס ועל ההרצאה, והוא סיפר לבוס על הסכום האדיר שהוצע לברנהרד, ועל עקשנותו שלא להרצות בשבת. כעת התקשר הסמנכ"ל כדי לשתף את ברנהרד בתגובתו המתפעלת של מר גייטס: "אני יכול לקנות כל דבר שארצה – כל בניין, כל מטוס או כל יאכטה שאחפוץ בהם", אמר המיליארדר, "אבל כל כספי אינו מספיק, כדי לקנות שבת אחת של יהודי!"...

-שבת מקור הברכה-

ביום השבת, אנו זוכים להיטען בעולם רוחני עשיר ומקבלים כוחות לאתגרי ימי השבוע. אך לא רק במישור הרוחני אלא גם במישור הגשמי: רבי שמעון בר יוחאי אומר בזוהר הקדוש, סוד שכדאי להתבונן בו: "כל ברכאן דלעילא ותתא – ביומא שביעאה תליין" – כל הברכות וההשפעות ניתנות ומושפעות ומוענקות ביום השבת. זה נראה כאילו העולם עוצר – אך דווקא ביממה הזו נקבע עד כמה הוא יתקדם, איך יעבור עלינו השבוע הקרוב, האם נזכה בשבוע מבורך. **שבת היא מקור הברכה, ממנה נובע מעיין ההשפעה, ממנה מגיעות כל הברכות כולן!**

*

בפרשת "ויחי" הבאנו את דברי הגאון רבי ברוך מרדכי אזרחי שליט"א שמסביר את המושג "ברכה" – "ברכה" היא מלשון "הברכה".

בעולם האגרונומיה ישנם שני מושגים – הרכבה והברכה. הרכבה באה מבחוץ, נוטלים ענף ומרכיבים אותו עם אחר, וכך העץ האחד מקבל תוספת חידוק מהעץ השני. ואילו הברכה באה מהעץ עצמו, נוטלים ענף מהעץ, ונוטעים אותו עצמו נטיעה חדשה, אילן מתוך אילן. כשיעקב אבינו העניק ברכה לבניו, הוא עשה להם "הברכה". יעקב אבינו זיהה את ייחודיותו של כל אחד ואחד, הוא נטל את אותו כוח ייחודי באישיותו ו"נטע" אותו מחדש... יעקב אבינו בברכתו "עזר" לכל אחד לזהות את כוח תכונתו המרכזית, להעצים אותו ולנתבו לאפיק חיובי וכך לבנות את עתידו... לפי זה אפשר לומר: שבת היא מקור "הברכה", שבת זה הזמן שבו אנחנו יכולים לעשות לילדינו "הברכה"... להעצים אותם ולתת להם

חום ואהבה, גם על ידי זמירות שבת וגם על ידי חידושי תורה בשולחן או לתת להם לספר סיפורים בשולחן שבת כפי שנראה בהמשך.

שבת – מקור של חום, אהבה וחינוך הילדים.

נתבונן בכמה דברים שאנחנו עושים בשבת והקשר שלהם לחינוך... ובעז"ה נוכל ללמוד כמה כלים יש בידינו כדי להפוך את השבת למקור של חינוך והעצמה של הילדים.

-סעודות שבת וזמירות -

סעודות השבת תורמות רבות לעיצוב המשפחה, ולהקניית ערכים חינוכיים לילדים. המסובים סביב השולחן שרים זמירות שבת ושירי קודש נוספים, מעלים רעיונות על פרשת השבוע וכדומה. בכוחן של סעודות השבת להוות מקור אור לכל ימות השבוע. בסדר חייה של משפחה שאינה צועדת בדרך המצוות, מעטים הם האירועים בהם כל בני המשפחה מתכנסים לסעודה חגיגית ונעימה, המתנהלת ללא לחץ זמן, בנינוחות ובשלוה. האנשים 'מחוברים' תמיד לאמצעי התקשורת, לצלצול הטלפון, לידיעות הזורמות מבחוץ, וכמעט שלא נותרת להם הזדמנות להתייחד עם בני הבית, להעניק את מלוא תשומת הלב לילדים, להאזין לדבריהם בסבלנות ולחוש בגיבוש הנוצר בין כל חלקיה של המשפחה, בין ההורים ובין ילדיהם.

בסדר חייה של משפחה הצועדת בדרך המצוות תופשות מקום של כבוד שלוש סעודות חגיגיות הנערכות מדי שבוע, סעודותיה של שבת קודש. בני הבית מסובים לשולחן הערוך במיטב כלי הבית, כשהם לבושים בבגדים הדורים, ונהנים ממיטב מאכליה של עקרת הבית. אווירת הסעודה הינה מרוממת ורגועה כאחד. **לכל אחד מבני המשפחה ניתנת אפשרות להתבטא כרצונו, וכולם מקשיבים לו ומאזינים לדבריו.** בדרך כלל הילדים מספרים על אשר למדו

במשך השבוע, והדבר מהווה מקור של נחת רוח להורים. גם זמירות השבת והשירה מסייעות לגיבוש המשפחה ופורטות על נימים חבויים בלב פנימה.

שולחן השבת מחלץ את המשפחה משגרת היום ויום ומן השצף קצף של חיינו הסוערים, ויוצר אווירה המחזקת ומטפחת את האווירה המשפחתית. ההווי הזה מקרין את איכותו הרוחנית והחינוכית על כל ימות השבוע. שולחן של שבת הוא שולחן של אהבה, אחווה, שלום ורעות. הזמן כאילו נעצר מלכת... כולם ישובים בהרמוניה נפלאה, באווירה חגיגית, טועמים ממעדני השבת, מזמרים זמירות, אומרים חידושי תורה, והכל באווירה של "הנה מה טוב ומה נעים שבת אחים גם יחד".

שולחן השבת מסמל את המלכות של הבית היהודי. שעה של ליכוד לבבות והעברת האמונה מדור לדור. אף שיגדלו הצאצאים ויפרחו לקנים, תמיד תשוב מחשבתם ותקשור אותם אל שעה עילאית זו, וככל שהיטיבו ההורים להאהיב שעה זו עליהם, כך איכותית היא הצידה אשר בה ציידו את הדורות הבאים אחריהם.

אורחי הכבוד בסעודת השבת הם בני המשפחה!
זהו הזמן לשפוע חמימות ותשומת לב לילדים. בשבת, הילדים נמצאים בקרבתנו ומצפים לתשומת ליבנו. ולכן עלינו להאזין לסיפוריהם מהגן, מבית הספר ומה"תלמוד תורה".
כל ילד מספר משהו. הגדולים אומרים משהו על פרשת השבוע, הקטנים מספרים סיפור, והקטנים יותר מספרים מה היה בגן, כשהעיקר הוא, שכולם מסתכלים עליהם ומקשיבים להם.

*

סיפר הגאון רבי יהודה עדס שליט"א:
בהיותי אברך צעיר לימים, זכיתי לארח לסעודת שבת אחת את אמי ע"ה שהייתה אלמנה. אחרי הסעודה אמא ע"ה נכנסה איתי לסלון

ביחידות ואמרה לי: "יהודה בני, אגיד לך משפט אחד: שולחן שבת זה לא בית משפט. אתה מעיר לילד הזה וגוער בילד הזה. אסור שזה יהיה ככה. שולחן שבת צריך להיות כזה מענג, שממוצאי שבת הילדים כבר יחכו לו". קיבלתי את המסר, שיצא מליבה הטהור. כדי לענג את סעודת השבת כדאי להכין סיפורים יפים לספר לילדים ולשבות את ליבם. אפשר לנהל את הסעודה בעונג גדול, לשיר ולשמוח, וכך זוכים שהילדים יצפו לשבת במשך כל השבוע.

(הובא בספר "שומרים על הפיקדון")

*

מעשה שסיפר אחד מתלמידי הנאמנים של הגה"צ רבי צבי הירש פאלי זצ"ל משגיח דישיבת חברון, אשר זכה להמנות על אוכלי שולחנו בשבתות.

"בשבת האחרונה של השנה אחר תפילת ערבית, יצאנו מן הישיבה ופסענו לצידו של רבינו בדרכו לביתו. במהלך הדרך הזכיר רבינו את דברי רבו הגדול המשגיח רבי אליהו לאפיאן זצ"ל, שהיה מפליג בסגולת ימי השבוע האחרון של השנה, אשר יש בהם בכדי לתקן את אשר פגמו בכל יום ויום מימות השבוע של כל השנה, ובשבת קודש האחרונה יש כח לתקן את אשר עיוותו בשבתות כל השנה.

"משום כך", הוסיף רבינו בפנותו אלינו, "צריך מאד להתחזק השבת הזו בקדושתה ובשמירתה".

"המשכנו לפסוע לאיטנו, כאשר כל הדרך לא פסק רבינו למלל באפשרות המופלאה שניתנה לנו לתקן בשבת הזו את כל מה שפגמנו כל שבתות השנה החולפת.

"אזניי שומעות וליבי נעשה כבד עלי, כשהרהורים נוגים מתגנבים כמו מאליהם אל תוכי: "מי יודע איזה שלחן שבת קודר ממתין לנו שם... איך תראה סעודת השבת, מן הסתם הכל יהיה מוסר"...

"והנה זה פלא. אך עמד רבינו על מפתן דלת ביתו, ומיד פתח

בברכת "שבת שלום" בנעימות מיוחדת למעלה מהרגלו,
כשהנעימות הנפלאה הזו, ששולבה בהארת פנים גלויה, ליוותה את
כל מהלך הסעודה, כאשר גם דברי התורה ההלכה והמוסר
שהשמיע רבינו באזני המסובים היו ערבים לחיך ומשמחים את הלב.
"מפעם לפעם האיץ בנו התלמידים להשביע נפשנו במאכלי השבת,
תוך שהוא מגלה השתדלות מיוחדת להנעים יותר ויותר לכל
המסובים, בדאגה יתירה להעניק לכל בחור תשומת לב והרגשה
טובה. "הבנתי", מסיים אותו תלמיד את רישומיו העמוקים, "מהו
ה'חיזוק' אשר אודותיו דיבר רבינו כל הדרך. הוא ביקש לחזק את
עצמו את דרגותיו הנשגבות ב'בין אדם לחברו'". (המשגיח ר' הירש)

*

חשיבות מרובה היה הגרמ"י ליפקוביץ זצ"ל מייחס לזמירות השבת,
לסגולתן העילאית, לקנייני הרוח שאפשר לקנות מהן ולצידה
הרוחנית שהם מעניקים למשך השבוע כולו, וכפי שאמר: "אם שמים
לב למילים ולתוכן של זמירות השבת, אפשר להתרומם מהמילים
עצמן".

והיה מעשה בבחור מבית ומשפחה של יראים ושלמים, שבתחילת
דרכו למד בישיבות מצוינות אך במשך הזמן התדרדר ברוחניות
ולבסוף נכנס ללמוד בישיבה לבחורים מסוגו. אך גם כאן עדיין לא
הייתה רוחניותו יציבה. באו רבני הישיבה לשאול את הגרמ"י מה
כדאי ומה צריך לעשות עם הבחור הזה.
להפתעתם שאל אותם הרב: "האם הבחור שר זמירות שבת?" וביאר
להם פשר שאלתו: "אם הוא שר זמירות שבת, הרי שעדיין יש בו
לחלוחית של קדושה ורוחניות, ואם כן, יש לו תקווה".
ובאותו מעמד הדריך רבנו את רבני הישיבה כיצד לרומם את
הבחורים, למשוך ולקשור את לבם לאביהם שבשמים באמצעות

זמירות השבת: "על הר"מ בישיבה לשבת עם התלמידים, לפתוח את הזמירות לשבת קודש, ללמוד עמהם לבאר ולפרש באוזניהם את הפיוט רווי הכיסופין 'לבי ובשרי ירננו לקל חי' שחיבר רבנו אברהם אבן עזרא, ולומר להם שכשהם שרים כאן, הרי שבעולמות העליונים שרים המלאכים והשרפים יחד עמהם".

סוף דבר: בהוראת הרב הותירו את הבחור בישיבה, כשרבני הישיבה תומכים בו ומנתבים את דרכו, עד ששב ועלה על דרך המלך, וכיום הוא אברך נפלא השקוד על התורה. (דובב שפתיים)

*

-למה נסמכה שבת לבניית המשכן?-

מיד לאחר הציווי על הקמת המשכן, נאמרה מצוות שמירת שבת. לאור הדברים הנ"ל אפשר להסביר כך: כיצד זוכים לבנות בית שיהיה משכן לה', כיצד זוכים "לבנות" ולחנך ילדים לתורה ויראת שמים, כיצד זוכים ל"ושכנתי בתוכם - בתוך כל אחד ואחד"? על ידי השבת! שבת - היא מקור הברכה ומקור החינוך...

-הוצאות שבת חוזרות-

לאחר שבוע עמוס, אנחנו רוצים לנוח בשבת ולא תמיד יש לנו כח להשקיע ולשבת עם הילדים. אך זאת עלינו לזכור: ההשקעה משתלמת! שהרי אמרו חז"ל שהוצאות שבת חוזרות. ואפשר לומר גם על זה שהכוחות וההשקעה שאנחנו משקיעים בשבת בחינוך הילדים ויצירת אוירה טובה - ההשקעה הזאת חוזרת אלינו במשך השבוע כשאנחנו רואים איך הילדים שמחים ומאושרים בגלל עוד שבת של חום ואהבה, העצמה ותשומת לב.

*

לסיום:

תבלין של שבת...

בספרו "בן יהודע" מביא ה"בן איש חי" מעשה שהיה בעירו בגדד:
ושמעתי מעשה שהיה בדורות הקדמונים פה עירנו בגדד, יהודי אחד
המיר דתו לדת הישמעאלים אצל הממשלה, וכפי דתם לא תתקיים
המרתו אלא עד שיבוא חכם היהודים שבעיר וידבר עמו בינו לבין
באיזה דברים שירצו לחזור בו. ואותו היהודי בא אצלו החכם
שבעיר וידבר עמו כמה דברים יקרים וטובים למשוך לבו לדת
ישראל ולא יכול אלא זה עודנו עומד במרדו להמיר. וקודם שנסתלק
החכם, בא יהודי אחד שהיה חבר של זה, והוא יודע שמקטנותו
ערבים לו הביצים של שבת אשר מניחים אותם על חמין של קדרה
ואוהב לאכול בכל שבת שבעה ושמונה ביצים מחמת שערבים לו
הרבה. וייגש אליו ויאמר לו: "אם תמיר, מה תעשה בשביל הביצים
של שבת? כי זה העריבות של הביצים לא תמצא אלא אצל
היהודים שומרי שבת!", ודבריו של זה תיכף עשו פירות בלב זה
האדם וחזר בו מן ההמרה".

שבת שלום!

העלון מוקדש
להצלחת התורם וכל משפחתו
ברוחניות ובגשמיות

לתגובות ולקבלת העלון במייל: yd0527606276@gmail.com